

בבא מציעא טו

המוכר שדה לחבירו ונמצאת שאינה שלו

רב	שמואל
יש לו מעות ויש לו שבח	מעות - יש לו, שבח - אין לו
	רב נחמן - אף על פי שפירש לו את השבח. מאי טעמא? כיון דקרקע אין לו - נראה כריבית

קושי 1 על שמואל: איתיביה רבא לרב נחמן: **אין מוציאין לאכילת פירות, ולשבח קרקעות, ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים, מפני תיקון העולם.** ממשעבדי הוא דלא מפקינן, הא מבני חורין - מפקינן. וקתני מיהא: **לשבח קרקעות.** מאי לאו בלוקח מגזלן?
תירוץ: לא, בבעל חוב.

קושי על התירוץ: אי בבעל חוב - אימא רישא: **אין מוציאין לאכילת פירות,** ואי בבעל חוב - בעל חוב מי אית ליה פירי? והאמר שמואל: בעל חוב גובה את השבח, שבח - אין, אבל פירות - לא! אלא פשיטא בגזל ונגזל, ומדרישא בגזל ונגזל - סיפא נמי בגזל ונגזל!

תירוץ: מידי אריא? הא כדאיתא והא כדאיתא. **לאכילת פירות - בעל חוב ולשבח קרקעות - לוקח מגזלן**

קושי על התירוץ: והא לא תני הכי: **לשבח קרקעות כיצד? הרי שגזל שדה מחבירו, והרי היא יוצאה מתחת ידו, כשהוא גובה - גובה את הקרן מנכסים משועבדים, ושבח גובה מנכסים בני חורין.** היכי דמי? אילימא כדקתני, גזלן ממאן גבי? אלא לאו - כגון שגזל שדה מחבירו, ומכרה לאחר והשביחה.
תירוץ: אמר לך: לאו תרוצי קא מתרצת? תריץ נמי בבעל חוב.

קושי 2 על שמואל: תא שמע: **לאכילת פירות כיצד? הרי שגזל שדה מחבירו, והרי היא יוצאה מתחת ידו. כשהוא גובה - גובה את הקרן מנכסים משועבדים, ופירות גובה מנכסים בני חורין.** היכי דמי? אילימא כדקתני - גזלן ממאן גבי? אלא לאו - כגון שגזל שדה מחבירו ומכרה לאחר והשביחה.
תירוץ 1: אמר רבא: הכא במאי עסקינן - כגון שגזל שדה מחבירו מלאה פירות, ואכל את הפירות, וחפר בה בורות, שיחין ומערות. בא נגזל לגבות קרן - גובה מנכסים משועבדים, בא נגזל לגבות פירות - גובה מנכסים בני חורין.

תירוץ 2: רבה בר רב הונא אמר: כגון שנטלו מסיקין, בא נגזל לגבות קרן - גובה מנכסים משועבדים, בא נגזל לגבות פירות - גובה מנכסים בני חורין.

תירוץ 3: רב אשי אמר: לצדדין קתני: כגון שגזל שדה מחבירו מלאה פירות ואכל את הפירות ומכר את השדה, בא לוקח לגבות קרן - גובה מנכסים משועבדים, בא נגזל לגבות פירות - גובה מנכסים בני חורין.

קושי על רבא ורבה בר רב הונא: בין לרבא בין לרבה בר רב הונא מלוה על פה הוא, ומלוה על פה אינו גובה מנכסים משועבדים!

תירוץ: הכא במאי עסקינן - כשעמד בדין והדר זבין.

קושי: אי הכי, פירות נמי!

תירוץ: כשעמד בדין על הקרן, ולא עמד בדין על הפירות.

קושי: ומאי פסקא?

תירוץ: סתמא דמילתא, כי תבע איניש - קרנא תבע ברישא.

קושי 3 על שמואל: וסבר שמואל לוקח מגזלן לית ליה שבחא? והא אמר ליה שמואל לרב חיננא בר שילת: אמליך וכתוב שופרא, שבחא ופירי. במאי? אי בבעל חוב - מי אית ליה פירי? והאמר שמואל: בעל חוב גובה את השבח, שבח - אין, אבל פירות - לא. אלא לאו - בלוקח מגזלן!
תירוץ: אמר רב יוסף: הכא במאי עסקינן - כגון שיש לו קרקע ומחזיר לו קרקע - ולכן לא נראה כריבית.

קושי על התירוץ: אמר ליה אביי: וכי מותר ללות סאה בסאה במקום שיש לו קרקע?

תירוץ: אמר ליה: התם - הלואה, הכא - זביני.

תירוץ לפי נוסח אחר: איכא דאמרי, אמר רב יוסף: הכא במאי עסקינן - כגון שקנו מידו.

קושי: אמר ליה אביי: וכי מותר ללות סאה בסאה במקום שקנו מידו?

תירוץ: אמר ליה: התם - הלואה, והכא - זביני.

דברי שמואל: בעל חוב גובה את השבח.

חיזוק לדבריו: אמר רבא: תדע, שכך כותב לו מוכר ללוקח: אנא איקום ואשפי ואדכי ואמריק זביני אילין, אינון ועמליהון ושבחיהון ואיקום קדמך, וצבי זבינא דנן וקבל עלוהי.

קושי: אמר ליה רב חייה בר אבין לרבא: אלא מעתה, מתנה דלא כתיב ליה הכי, הכי נמי דלא טריף שבחא?

תירוץ: אמר ליה: אין.

קושי: וכי יפה כח מתנה ממכר?

תירוץ: אמר ליה: אין, יפה ויפה.

עוד חיזוק לדברי שמואל: אמר רב נחמן: הא מתניתא מסייע ליה למר שמואל, והונא חברין מוקים לה במילי אחריני. דתניא: המוכר שדה לחבירו, והרי היא יוצאה מתחת ידו, כשהוא גובה - גובה את הקרן מנכסים משועבדים, ושבת גובה מנכסים בני חורין. והונא חברין מוקים לה במילי אחריני - בלוקח מגזלן.

קושי על שמואל: תניא אידך: המוכר שדה לחבירו והשביחה, ובא בעל חוב וטרפה. כשהוא גובה, אם השבת יותר על היציאה - נוטל את השבת מבעל הקרקע, והיציאה מבעל חוב. ואם היציאה יתירה על השבת - אין לו אלא הוצאה שיעור שבת מבעל חוב.

value at start	investment	current value	Buyer can demand
100	50	160	10 from owner 50 from creditor
100	50	140	40 from creditor

והא, שמואל במאי מוקים לה? אי בלוקח מגזלן - קשיא רישא, דאמר שמואל: לוקח מגזלן לית ליה שבחא. אי בבעל חוב - קשיא רישא וסיפא (שצריך להחזיר הוצאותיו), דאמר שמואל: בעל חוב גובה את השבח!

המוכר שדה לחבירו והשביחה, ובא בעל חוב וטרפה. כשהוא גובה, אם השבת יותר על היציאה - נוטל את השבת מבעל הקרקע, והיציאה מבעל חוב. ואם היציאה יתירה על השבת - אין לו אלא הוצאה שיעור שבת מבעל חוב.	בעל חוב גובה את השבח לוקח מגזלן אין לו שבח	
בלוקח מגזלן, כגון שיש לו קרקע. אי נמי - בשקנו מידו.		תירוץ 1
בבעל חוב - בשבת המגיע לכתפים	בבעל חוב - בשבת שאינו מגיע לכתפים	תירוץ 2

קושי על תירוץ 2: והא מעשים בכל יום, וקא מגבי שמואל אפילו בשבת המגיע לכתפים! תירוץ: לא קשיא: הא - דמסיק ביה כשיעור ארעא ושבתא, הא - דלא מסיק ביה אלא כשיעור ארעא, דיהיב ליה שבחיה ומסליק ליה.

קושי על התירוץ: הניחא למאן דאמר: אי אית ליה זוזי ללוקח - לא מצי מסליק ליה לבעל חוב - שפיר, אלא למאן דאמר: כי אית ליה זוזי ללוקח - מצי מסליק ליה לבעל חוב, נימא ליה: אילו הוה לי זוזי - הוה מסלקינך מכולה ארעא, השתא דלית לי זוזי - הב לי גרבא דארעא בארעא שיעור שבחאי!

תירוץ: הכא במאי עסקינן - כגון שעשאו אפותיקי, דאמר ליה לא יהא לך פרעון אלא מזו.